Čo by zjednotená Európa znamenala pre poľnohospodára?

Priame platby by zostali základom príjmu fariem a jednotnejšia Európa by ich mohla vyrovnať s platbami v starších štátoch, kde farmári dostávajú na hektár viac.

Pôdu nemožno presťahovať. Kto na nej hospodári, rozmýšľa v generáciách, a tak sa oplatí pozrieť aj na Európu: čo poľnohospodárom dáva, kde ich znevýhodňuje a čo by sa zmenilo, keby bola jednotnejšia.

Koľko peňazí ide na slovenské polia

Strategický plán spoločnej poľnohospodárskej politiky na roky 2023–2027 počíta pre Slovensko s 3,36 mld. eur z rozpočtu Únie a 0,74 mld. eur zo slovenského rozpočtu, spolu približne 4,1 mld. eur. Priame platby, asi 2,02 mld. eur, financuje v plnej výške Únia. Na rozvoj vidieka, teda na investície, agroenvironmentálne záväzky, horské a znevýhodnené oblasti či mladých poľnohospodárov, prispeje EÚ 1,28 mld. eur a Slovensko 0,74 mld. eur.

Pri 1,9 milióna hektárov poľnohospodárskej pôdy to vychádza podľa nášho výpočtu na približne 210 eur priamych platieb na hektár a rok. Takmer polovica priamych platieb je základná podpora príjmu, viac než štvrtina ide na eko-schému, teda za šetrnejšie hospodárenie, 15 % na viazanú podporu vybraných komodít a desatina na redistributívnu platbu pre menšie výmery. Plán ráta aj s tým, že s podporou začne hospodáriť tisíc mladých poľnohospodárov.

Rozdelenie týchto peňazí má však háčik.

Kto na pôde hospodári

Slovenské poľnohospodárstvo stojí na veľkých podnikoch. V roku 2023 malo Slovensko podľa Eurostatu 17 520 poľnohospodárskych podnikov s 1,81 milióna hektárov. Podniky s aspoň 100 hektármi tvorili zhruba 15 % z nich, no obhospodarovali 88 % pôdy. V celej EÚ pripadala na takéto podniky v roku 2020 asi polovica pôdy. Priemerný slovenský podnik má podľa nášho výpočtu okolo 100 hektárov, rakúsky okolo 25.

Keďže väčšina peňazí sa platí na hektár, väčšina peňazí ide veľkým podnikom. Nie je to vina veľkých fariem, tak je platba na hektár postavená. Rodinná farma s päťdesiatimi hektármi dostane vďaka redistributívnej platbe na hektár o niečo viac, no súťaží s podnikmi, ktoré majú výhody veľkého nákupu a predaja.

Menej na hektár než na západe

Slovenskí farmári dostávajú na hektár menej než ich konkurenti v starších členských štátoch. Rozdiel sa vyrovnáva len pomaly. Slovensko spolu s Bulharskom, Estónskom, Lotyšskom, Litvou, Poľskom a Rumunskom v decembri 2024 v Rade EÚ upozornilo, že ich farmári dostanú aj v roku 2027 len okolo 80 % priemeru EÚ, hoci dodržiavajú rovnaké normy. Minister pôdohospodárstva Richard Takáč v januári 2026 hovoril o približne 83 % platieb starších členských štátov.

Ide o rovnaké podmienky na jednom trhu. Slovenské mlieko či obilie sa predáva v tých istých obchodoch ako rakúske a nemecké, za rovnakých pravidiel o pesticídoch, zvieratách a evidencii, no s menšou podporou. Tento rozdiel neodstráni menej Európy, ale viac: jednotná podpora pre rovnakú prácu.

Ukrajinské obilie

Po ruskej invázii Únia otvorila trh ukrajinským potravinám dočasnými obchodnými opatreniami. Podľa ministra Takáča zostávala väčšina komodít, ktoré mali Úniou len prejsť, na jej území. Slovenskí poľnohospodári vyčíslili stratu na asi 110 mil. eur, kompenzácia od Komisie bola podľa ministra asi 5 mil. eur. Vláda v roku 2023 zakázala dovoz pšenice, kukurice, repky a slnečnice a v novembri

zákaz rozšírila na 14 komodít, okrem iného na med, jačmeň a cukor, a predĺžila ho na neurčito.

Od konca októbra 2025 platí nová obchodná dohoda EÚ s Ukrajinou. Pri cukre, hydine, vajciach, pšenici, kukurici a mede zvyšuje kvóty len mierne, dovoz citlivých produktov obmedzuje pod úroveň dočasných opatrení z vojnových rokov a má ochrannú doložku, ktorú možno uplatniť, aj keď dovoz poškodí trh len v jednom štáte. Ukrajina musí na oplátku postupne zosúladiť svoje normy pre pesticídy, veterinárne lieky a chov zvierat s európskymi.

V júni 2026 sa začali prístupové rokovania s Ukrajinou. Jej prípadný vstup by bol pre poľnohospodárstvo v strednej Európe veľkou skúškou a podmienky prechodu dohodne Únia za stolom, kde má Slovensko hlas. Malá vláda s národným zákazom vie získať čas, ochranu na hranici celého trhu však vybojuje len Európa ako celok.

Čo príde po roku 2027

Komisia v júli 2025 navrhla začleniť poľnohospodársku politiku do národných a regionálnych partnerských plánov spolu s ďalšími fondmi a zaviesť plošnú podporu príjmu, ktorá s rastúcou výmerou podniku klesá. Členské štáty o návrhu v roku 2026 stále rokujú. Minister Takáč v januári 2026 odhadol, že Slovensko môže v novom období dostať na poľnohospodárstvo o 20 až 30 % menej.

Pre krajinu s takou štruktúrou fariem je to zásadná debata. Slovensko pri nej potrebuje spojencov z celej strednej Európy, a tí už existujú: tých istých sedem štátov už spoločne žiadalo úplné vyrovnanie priamych platieb. Viac o tom, koľko Slovensko z Únie dostáva a koľko do nej platí, píšeme v otázke Koľko Slovensko dostáva z EÚ?

Sucho, mrazy a škodcovia nepoznajú hranice katastra ani štátu. Poistenie, výskum odolných odrôd či ochrana pred lacným dovozom fungujú najlepšie vo veľkom. Proti veľkej vode stavia hrádzu celá dedina, nie jeden gazda.

Všetky otázky →

ČASTÉ OTÁZKY

Koľko dostáva slovenské poľnohospodárstvo z Únie?
Strategický plán spoločnej poľnohospodárskej politiky na roky 2023–2027 počíta s 3,36 mld. eur z rozpočtu EÚ a 0,74 mld. eur zo slovenského rozpočtu, spolu asi 4,1 mld. eur. Priame platby, okolo 2 mld. eur, financuje v plnej výške Únia. Na rozvoj vidieka prispieva EÚ 1,28 mld. eur.

Prečo dostávajú farmári v starších členských štátoch na hektár viac?
Lebo sa platby vyrovnávajú len postupne. Slovensko a šesť ďalších štátov v decembri 2024 v Rade EÚ upozornili, že ich farmári dostanú aj v roku 2027 len asi 80 % priemeru EÚ, a žiadali úplné vyrovnanie od roku 2028.

Kto na Slovensku dostáva najviac dotácií?
Veľké podniky, lebo väčšina peňazí sa platí na hektár. Podniky s aspoň 100 hektármi tvorili v roku 2023 asi 15 % fariem, no obhospodarovali 88 % pôdy. Redistributívna podpora, ktorá zvýhodňuje menšie výmery, má v pláne na roky 2023–2027 desatinu priamych platieb.

Čo sa zmenilo pri dovoze z Ukrajiny?
Slovenská vláda v roku 2023 zakázala dovoz štyroch ukrajinských komodít a v novembri zákaz rozšírila na 14 a predĺžila na neurčito. Od konca októbra 2025 platí nová obchodná dohoda EÚ s Ukrajinou s obmedzenými kvótami na citlivé produkty a ochrannou doložkou.

Čo bude s dotáciami po roku 2027?
Komisia v júli 2025 navrhla začleniť poľnohospodársku politiku do národných a regionálnych partnerských plánov a zaviesť plošnú podporu, ktorá s veľkosťou podniku klesá. Štáty o návrhu ešte rokujú. Minister Richard Takáč v januári 2026 odhadol, že Slovensko môže dostať o 20 až 30 % menej.

ZDROJE

- EU CAP Network: CAP Strategic Plan 2023–2027 – Key facts & figures, Slovakia (9/2024) – podpora EÚ 3 358 953 792 €, národný príspevok 742 796 199 €; priame platby (EÚ) 2 023 161 105 €, z toho základná podpora 46,6 %, eko-schéma 27,6 %, viazaná podpora 15,0 %, redistributívna 10,1 %, mladí poľnohospodári 0,6 %; rozvoj vidieka EÚ 1 275 898 679 € + národné 738 176 834 €; poľnohospodárska pôda 1 915 730 ha (2019); cieľ 1 000 mladých poľnohospodárov; plán schválený 24. 11. 2022; súčty a priemer na hektár sú náš výpočet
- Eurostat: Farm indicators by utilised agricultural area, ef_m_farmang (údaje 2023) – Slovensko 2023: 17 520 podnikov, 1 808 140 ha, podniky so 100 a viac ha: 2 540 podnikov a 1 591 460 ha; EÚ 2020: podniky so 100 a viac ha obhospodarovali 80,4 z 155,1 mil. ha; Rakúsko 2023: 101 040 podnikov, 2 571 720 ha; podiely a priemerné výmery sú náš výpočet
- Rada EÚ: Vyhlásenie Bulharska, Estónska, Lotyšska, Litvy, Poľska, Rumunska a Slovenska k vonkajšej konvergencii priamych platieb, 16549/24 ADD 1 (12/2024) – „aj v roku 2027“ dostanú farmári týchto štátov len okolo 80 % priemernej úrovne priamych platieb EÚ; výzva na úplnú konvergenciu od roku 2028
- TASR: Takac: Slovakia May Have 20-30 percent Less Money in New Programme Period (1/2026) – odhad ministra o 20 až 30 % menej peňazí po roku 2027; Slovensko dostáva približne 83 % priamych platieb starších členských štátov
- Rada EÚ: Nariadenie o podpore v rámci SPP po roku 2027 – príprava rozpravy, 12771/26 (9/2026) – návrh Komisie zo 16. 7. 2025, začlenenie SPP do národných a regionálnych partnerských plánov, rokovania pokračujú; Rada EÚ: stav rokovaní, 10721/26 (6/2026) – degresívna plošná podpora príjmu (DABIS)
- TASR: Takáč: Dovoz ukrajinského obilia spôsobil stratu 110 mil. eur (11/2023) – zákaz rozšírený zo štyroch na 14 komodít a predĺžený na neurčito (vláda 29. 11. 2023); strata podľa poľnohospodárov asi 110 mil. €, kompenzácia od Komisie asi 5 mil. €
- Delegácia EÚ na Ukrajine: Upgraded EU-Ukraine trade agreement enters into force (10/2025) – pri cukre, hydine, vajciach, pšenici, kukurici a mede len mierne zvýšenie kvót, dovoz citlivých produktov nižší než pri dočasných obchodných opatreniach, ochranná doložka posudzovaná aj na úrovni jedného štátu, prístup na trh podmienený zosúladením ukrajinských výrobných noriem
- Delegácia EÚ na Ukrajine: EU–Ukraine factsheet (6/2026) – prístupové rokovania s Ukrajinou otvorené 15. 6. 2026